

Οι πειρασμοί του Ιησού στην έρημο και ο γάμος στην Κανά. Συμβιβάζονται;

Μια επιπλέον διαφορά μεταξύ των ευαγγελικών διηγήσεων, είναι και αυτή που αφορά στο τι έγινε λίγο μετά τη βάπτιση του Ιησού στον Ιορδάνη ποταμό από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο. Στους τρεις συνοπτικούς, αναφέρεται ρητά ότι μετά την βάπτιση, οδηγήθηκε στην έρημο για να μπει σε πειρασμό «υπό του Διαβόλου»...

*Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον ἐπ’ αὐτόν• καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ.
(Κατὰ «Μάρκον», 1:9-13)*

*καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος• καὶ ἰδοῦ, ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ’ αὐτόν• καὶ ἰδοῦ, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.
(Κατὰ «Ματθαῖον», 3:16-17 - 4:1)*

*Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεωχθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡσεὶ περιστερὰν ἐπ’ αὐτόν καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι λέγουσαν, Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός ἐν σοὶ ἠυδόκησα... Ἰησοῦς δὲ πνεύματος ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου.
(Κατὰ «Λουκάν», 3:21-22 - 4:1-2)*

Στο τέταρτο ευαγγέλιο όμως, φαίνεται να βρίσκεται στην Κανά της Γαλιλαίας σε γάμο: «Καὶ **τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ** γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦν ἡ

μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ• ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον» (Κατὰ «Ἰωάννην», 2:1-2) .

Βασικός ισχυρισμός των σύγχρονων «απολογητῶν» είναι ότι στο «κατὰ Ἰωάννην» ευαγγέλιο έχουμε την μαρτυρία του Προδρόμου για την βάπτισή του Ἰησοῦ, και όχι αυτό καθαυτό το «γεγονός». Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας μας δίνει την μαρτυρία του Ἰωάννη του Βαπτιστή προς τους ιερείς και τους Λευίτες στους στίχους 19-28 του πρώτου κεφαλαίου. Την επόμενη μέρα, «τῇ ἐπαύριον» (1:29), μαρτυρά πάλι για τον Ἰησοῦ τον οποίο είδε ερχόμενο προς αὐτόν. Επειδή στους επόμενους στίχους (29-34) αναφέρει ότι δεν τον ἤξερε αλλά τον αναγνώρισε επειδή το Πνεῦμα του Θεοῦ ἔμεινε πάνω του, υπονοεῖται ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἤδη βαπτιστεῖ και ὅτι εἶχε κάποιο χρόνο παραμονῆς στον Ἰορδάνη. Αυτό αποδεικνύεται και με τις επαναλαμβανόμενες φράσεις «*τη ἐπαύριον*» (αναφέρεται τρεῖς φορές), που δηλώνουν μέρες. Αυτό ὅμως ἔρχεται σε αντίθεση με τις σαφείς αναφορές των συνοπτικῶν, ὅτι μετὰ την βάπτισή («τότε», σύμφωνα με το κατὰ «Ματθαῖον» ἢ «ευθύς», σύμφωνα με το κατὰ «Μάρκον»), ὁ Ἰησοῦς ὠδηγήθηκε στην ἔρημο.

Συνεχίζοντας την διήγησή του ὁ συγγραφέας του κατὰ «Ἰωάννην», δίνει μια ἐπιπλέον μαρτυρία του Βαπτιστή, ἡ ὁποία ἐγένε αἰτία δύο μαθητῶν του να τον αφήσουν και να προσκολληθοῦν στον Ἰησοῦ (στ. 35-43). Την επομένη, ὁ Ἰησοῦς μετέβη στην Γαλιλαία. Στην συνέχεια, αναφέρεται ὁ γάμος στην Κανά.

Σύμφωνα με τους ἀπολογητῶν, ἡ τρίτη μέρα δεν πρέπει να ἀριθμεῖται ἀπὸ την βάπτισή, ἀλλὰ ἀπὸ την ἐπιστροφή ἀπὸ την ἔρημο. Δηλαδή, 43 ἡμέρες περίπου μετὰ τὴν βάπτισή. Μέσα σε αὐτό το χρονικό πλαίσιο, λαμβάνουν χώρα και οἱ πειρασμοί, χωρίς να ἀναφέρονται ἀπὸ τον συγγραφέα του συγκεκριμένου ευαγγελίου. Αυτό ἀναφέρει ὁ θεολόγος Π. Τρεμπέλας, ὅπου παραφράζει τὸ παραπάνω χωρίο ὡς ἐξῆς: «*Και τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν των ἀπὸ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου...*». Και με αὐτόν τον τρόπο, προσπαθεῖ ἡ ὀρθόδοξη χριστιανικὴ ἀπολογητικὴ να καλύψει τὴν ἀντίφαση.

Εἶναι ὅμως ἔτσι τὰ πράγματα; Ἀς ἀντλήσουμε τὸ υλικό μας (ὅπως κάνουμε συνήθως) μέσα ἀπὸ τις ἴδιες τις πηγές, με σειρά και τάξη, και ἐξετάζοντας τις λεπτομέρειες διότι ἐκεῖ θα δούμε τὴν ἀπάτη.

Στο κατὰ «Μάρκον», ὁ Ἰησοῦς ξεκινά ἀπὸ τὴν Γαλιλαία με σκοπό να πάει στον Ἰορδάνη για να βαπτιστεῖ ἀπὸ τον Ἰωάννη. Ἀφού βαπτίζεται, «*εὐθύς τὸ πνεῦμα αὐτόν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἔρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα*

πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ» (1:12-13). Μετά τις σαράντα μέρες, επιστρέφει στην Γαλιλαία και μετά καλεί τον Ανδρέα και τον Πέτρο (στ. 16). Επίσης, να τονιστεί ένα ακόμα πολύ σημαντικό στοιχείο (που θα μας βοηθήσει παρακάτω), ότι ο Ιωάννης κλείστηκε στην φυλακή **κατά τη διάρκεια** της παραμονής του Ιησού στην έρημο. «**Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην** ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν» (1:14). Επομένως, όταν ο Ιησούς επανήλθε στα μέρη του μετά από τους πειρασμούς στην έρημο, ο Ιωάννης ήταν ήδη φυλακή.

Στο κατά «Ματθαίον» αναφέρονται περίπου τα ίδια, με τη διαφορά ότι ο Ιησούς πειράστηκε από τον διάβολο αφού πρώτα νήστεψε σαράντα μέρες. «*νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπέινασεν. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν...*» (4:2-3). Ο συγγραφέας του ευαγγελίου συμφωνεί με τον συγγραφέα του κατά «Μάρκον», ότι ο Ιωάννης παραδόθηκε στην φυλακή κάπου ανάμεσα στην περίοδο των σαράντα ημερών. «*Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν*» (4:12).

Στο κατά «Λουκάν» ευαγγέλιο, αναφέρονται επιπλέον πληροφορίες. Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής ήταν στην έρημο παιδιόθεν. «*Τὸ δὲ παιδίον ἠύξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ*» (1:80). Σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα, ο Ιωάννης ξεκίνησε την αποστολή του βαπτίσματος, κατόπιν «θεϊκῆς οδηγίας». «*ἐπ' ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν*» (3:2-3). Αυτό σημαίνει ότι δεν ἔξερε φυσιογνωμικά τον Ιησού, εφόσον ποτέ του δεν τον συνάντησε. Το πότε τον γνώρισε, καθίσταται σαφέστατο από την μαρτυρία του ίδιου, η οποία διασώζεται στο κατά «Ιωάννην» ευαγγέλιο, όπου λέει: «*Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν **κἀγὼ οὐκ ἤδην αὐτόν ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἐφ' ὃν ἂν ἴδης τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἀγίῳ κἀγὼ ἐώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ***» (1:32-34). Τον γνώρισε λοιπόν, κατόπιν της θεϊκῆς καθοδηγήσεως· «*ὅποιον δεις να μένει πάνω του το Πνεῦμα του Θεοῦ*». Στο κατά «Μάρκον» και κατά «Ματθαίον» όμως, γνωρίζονται **πριν** τη βάπτισμα. «*Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτόν λέγων, Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι καὶ σὺ ἔρχη πρὸς με*» (3:13-14).

Αντιθέτως, στο τέταρτο ευαγγέλιο, επιστρέφοντας από την έρημο «*τῆ ἡμέρα τῆ τρίτη*», έχει μαζί του όλους τους μαθητές και κάνει το πρώτο σημείο του ώστε να τους δείξει τη δόξα του. «*Ταύτην ἐποίησεν τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφάνέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ*» (2:11).

Αν το πρώτο σημείο έγινε στην Κανά παρόντων των μαθητών, τότε πως είναι δυνατόν το κατά «Λουκάν» να αναφέρει σημεία πριν την συγκρότηση της ομάδας των δώδεκα; Για παράδειγμα, η κλήση του Πέτρου αναφέρεται στο πέμπτο κεφάλαιο, όπου ήδη έχουν προηγηθεί «σημεία». Σημειωτέον, ότι ο συγγραφέας του κατά «Λουκάν», γράφει στον πρόλογό του προς τον Θεόφιλο όπου και απευθύνεται, ότι «*πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι κράτιστε Θεόφιλε*» (1:3). Δηλαδή, του τα γράφει όλα με ακρίβεια και με σειρά.

Ακόμα, ο Βαπτιστής φυλακίζεται πολύ αργότερα. Διότι μετά τον γάμο στην Κανά (άρα, μετά τους πειρασμούς στην έρημο), μετά την μετάβασή του στην Καπερναούμ και την ολιγοήμερη παραμονή του εκεί με τους μαθητές, μετά την μετάβαση στα Ιεροσόλυμα για το Πάσχα των Ιουδαίων, μετά την εκδίωξη των εμπόρων από τον Ναό, μετά την συνομιλία του με τον Νικόδημο, μετά την επάνοδο στην Ιουδαία, ο Ιησούς βρήκε τον Βαπτιστή να εξακολουθεί να βαπτίζει. Δεν είχε μπει ακόμα φυλακή. Αναφέρεται ρητά αυτό κατά την ανάγνωση του δευτέρου και του τρίτου κεφαλαίου, αλλά και από τα παρακάτω· «*Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν· ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· οὕπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης*» (3:22-24).

Ο συγγραφέας του κατά «Λουκάν» μας δίνει την αιτία που ο Ιωάννης φυλακίστηκε· «*ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν καὶ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ*» (3:19-20). Αυτό σημαίνει ότι ο Ιωάννης πήγε φυλακή και παρέμεινε εκεί ως το τέλος της ζωής του.

Συνοψίζοντας, λέμε τα εξής:

1. Οι συνοπτικοί αναφέρουν τους πειρασμούς ακριβῶς μετά τη βάπτιση. Στο τέταρτο ευαγγέλιο δεν αναφέρονται καθόλου οι πειρασμοί.

2. Οι συνοπτικοί θέλουν τον Ιησού να φέρεται «υπό του Πνεύματος» στην έρημο. Μάλιστα, ο συγγραφέας του κατά «Μάρκον» χρησιμοποιεί το ρήμα «εκβάλλει» στην έρημο. Δηλαδή, τον βγάζει, τον απομακρύνει σε έρημο τόπο. Στο τέταρτο ευαγγέλιο, ο Ιησούς φαίνεται ότι μετά τη βάπτιση παραμένει κοντά στον Βαπτιστή. Μάλιστα αυτό έγινε αιτία να φύγουν από τον Βαπτιστή δύο μαθητές του και να προσκολληθούν στον Ιησού, ΠΡΙΝ πάει στην Γαλιλαία ο Ιησούς. Ο ένας ήταν ο Ανδρέας (που η ίδια η εκκλησία αποκάλεσε «πρωτόκλητο»). Στους συνοπτικούς όμως, πηγαίνει στον Ιησού ΜΕΤΑ την επιστροφή από την έρημο.

3. Στους συνοπτικούς δεν έχει ακόμα σχηματίσει την ομάδα των δώδεκα όταν πάει στην Γαλιλαία. Στο τέταρτο ευαγγέλιο όμως την έχει ήδη δημιουργήσει.

4. Στους συνοπτικούς, ο Ιωάννης μπαίνει στην φυλακή ενώ ο Ιησούς είναι στην έρημο. Στο τέταρτο, φυλακίζεται πολύ μετά την επιστροφή του Ιησού από αυτήν.

Οι διαφορετικές διηγήσεις δεν προέρχονται από γραπτά που μας άφησαν οι αυτόπτες (Ματθαίος και Ιωάννης), ούτε από ανθρώπους που γνώρισαν τους αυτόπτες (Μάρκος, Λουκάς). Πρόκειται περί διαφορετικών προφορικών παραδόσεων που αλλοιώθηκαν από στόμα σε στόμα.

Τα κείμενα αυτά γράφτηκαν πολύ μετά από αυτά στα οποία αναφέρονται. Οι οποιεσδήποτε διασταυρώσεις των γραφομένων δεν ήταν εφικτές, καθώς ούτε ακόμα αποτελούσαν επιμέρους κείμενα ενός βιβλίου (όπως σήμερα), ούτε είχε ο καθένας την ευχέρεια να τα έχει στην βιβλιοθήκη του ανά πάσα στιγμή.

Η παράδοση που θέλει την ταύτιση των συγγραφέων με τους αποστόλους και τους μαθητές τους, είναι μεταγενέστερη και προέρχεται από τον Ειρηναίο της Λυών κατά το δεύτερο ήμισυ του δευτέρου αιώνας κοινής εποχής. Και αυτό, στην προσπάθεια του Ειρηναίου να παραγκωνίσει τις υπόλοιπες ομάδες που επικαλούνταν διαφορετικά ευαγγέλια για να στηρίξουν τις απόψεις τους. Αυτή η παράδοση έγινε -για ευνόητους λόγους- παράδοση της Εκκλησίας. Η αλήθεια όμως είναι διαφορετική, καθώς τα ευαγγέλια παραδόθηκαν ανώνυμα και οι τίτλοι τους προστέθηκαν εκ των υστέρων από τους διάφορους αντιγραφείς.

Διομήδης